

استاندارد آموزش شغل

راهنمای گردشگری فرهنگی

همراه با بیش از ۲۰۰ نمونه سؤال با پاسخنامه
و نمونه سؤالات آزمون عملی و کاربردی مرتبط

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

گروه شغلی: گردشگری

کد ملی آموزش شغل

۵-۹۱/۹۵/۱/۳

۵	۱	۱	۳	۲	۰	۵	۵	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۱
SCO-08				سطح مهارت	شناسه گروه			شناسه شغل			شناسه شایستگی			نسخه

مؤلفان:

علیرضا کریمزاده - ملیحه عامری

فریبا صم - دکتر علیرضا نوری

عنوان و نام پدیدآور	راهنمای گردشگری فرهنگی: همراه با بیش از ۲۰۰ نمونه سوال با پاسخنامه و نمونه سؤالات آزمون عملی و کاربردی مرتبط.../ مولفان علیرضا کریمزاده... او دیگران.
مشخصات نشر	تهران: مهکامه، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۳۲۰ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۷۲۳۹-۳۲-۴
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	مولفان علیرضا کریمزاده، ملیحه عامری، فریبا صم، علیرضا نوری.
یادداشت	بالای عنوان: استاندارد آموزش شغل.
عنوان دیگر	استاندارد آموزش شغل.
موضوع	گردشگری فرهنگی -- ایران -- راهنمای آموزشی
موضوع	Heritage tourism -- Iran -- Study and teaching
موضوع	گردشگری فرهنگی -- ایران -- آزمون‌ها و تمرین‌ها
موضوع	Heritage tourism -- Iran -- Examinations, questions, etc.
شناسه افزوده	کریمزاده، علیرضا، ۱۳۴۸-
رده‌بندی کنگره	۱۵۶/۵۵
رده‌بندی دیویی	۳۳۸/۴۷۹۱۰۶۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۷۳۵۱۱۷۸

نام کتاب: راهنمای گردشگری فرهنگی
 مؤلفان: علیرضا کریمزاده - ملیحه عامری - فریبا صم - دکتر علیرضا نوری
 ویراستار: نرگس حاجمنیدی
 ناشر: مهکامه
 ناظر چاپ: بهزاد ربیعی فراهانی
 طرح جلد: محمودرضا لطیفی
 لیتوگرافی: باختر
 نوبت چاپ: دوم / ۱۴۰۱
 تیراژ: ۴۰۰ نسخه
 قیمت: ۱۱۵۰۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۳۹-۳۲-۴

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با «قانون حقوق مؤلفان و مصنفان مصوب ۱۳۴۸» برای ناشر محفوظ و منحصراً متعلق به نشر مهکامه می‌باشد. لذا هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از این کتاب (از قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، عکس‌برداری، نشر الکترونیکی، هر نوع انتشار به صورت اینترنتی، سی‌دی، دی‌وی‌دی، فیلم، فایل صوتی یا تصویری و غیره) بدون اجازه کتبی از نشر مهکامه ممنوع بوده و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

انتشارات مهکامه: ناشر تخصصی گردشگری و هتلداری

نشر و پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، نرسیده به لبافی‌نژاد، کوچه انوری، پلاک ۸، طبقه دوم
 تلفن: ۶۶۴۸۸۲۰۳ - ۶۶۴۹۷۰۵۰ - ۶۶۹۶۱۵۰۹
 فکس: ۶۶۹۶۱۵۰۹
 همراه: ۰۹۱۳۳۹۷۴۰۲۱
 واتساپ: ۰۹۰۳۲۶۷۴۸۴۴
 اصلاحت و الحاقات احتمالی، در سایت انتشارات مهکامه:
 www.mahkameh.com
 پست الکترونیکی: en_mahkame@yahoo.com
 تلگرام: telegram.me/mahkamepublisher

فهرست مطالب

آغاز سخن.....	۱۳
فصل اول: تعاریف و مفاهیم پایه میراث فرهنگی	۱۵
مقدمه.....	۱۹
انواع گردشگری و گردشگران فرهنگی.....	۲۴
در گردشگری فرهنگی با چند گروه از گردشگران روبرو خواهید شد.....	۲۵
ویژگی‌های گردشگران فرهنگی.....	۲۷
تاریخچه میراث فرهنگی در ایران.....	۲۷
نقش حکومت‌های نیمه مستقل ایرانی.....	۳۱
ماهیت فرهنگی انقلاب اسلامی.....	۴۱
گردشگری فرهنگی.....	۴۳
انگیزه‌های گردشگران فرهنگی.....	۴۴
تقسیم‌بندی میراث فرهنگی.....	۴۴
انواع میراث ثبت شده ملی و بین‌المللی.....	۴۵
مهمترین آثار ثبت شده ایران در فهرست میراث جهانی یونسکو.....	۴۶
ویژگی‌ها، مهارت‌ها و شاخص‌های اخلاق حرفه‌ای راهنمای تور.....	۵۸
نمونه سئوالات فصل یک.....	۶۰
فصل دوم: رابطه فرهنگ و مذهب	۶۳
مقدمه.....	۶۷
ادیان ابتدایی (باستانی).....	۶۸
انواع پوشش بومی و مذهبی.....	۷۴
ارتباط فرهنگ با ریشه‌های فرهنگی.....	۸۲
بکارگیری مراسم مذهبی در جذب گردشگر.....	۸۳
بازدید از جاذبه‌های مذهبی.....	۸۵
نمونه سئوالات فصل دو.....	۸۶

فصل سوم: رابطه فرهنگ و اقلیم.....	۸۹
اقلیم‌های چهارگانه ایران.....	۹۴
آثار و کارکردهای اقلیم در گردشگری.....	۹۵
اقلیم و تغییرات معماری در مناطق مختلف.....	۹۵
سیر تحولات اجتماعی در مباحث فرهنگی.....	۹۷
نقش اقلیم در نوع معیشت.....	۱۰۰
نقش اقلیم در نهادینه شدن رفتارها.....	۱۰۱
نمونه سئوالات فصل سه.....	۱۰۲
 فصل چهارم: استفاده از زبان، گویش و ادبیات محلی در گردشگری فرهنگی.....	۱۰۵
انواع زبان و گویش‌های ایران.....	۱۰۹
اسطوره‌ها و افسانه‌ها در فرهنگ ایرانی.....	۱۱۳
تقسیم‌بندی اسطوره‌ها و افسانه‌های ایران باستان.....	۱۱۴
خدا، فرشتگان و برخی قهرمانان ایران باستان.....	۱۱۵
اعیاد و جشن‌ها.....	۱۱۷
موجودات افسانه‌ای ایران.....	۱۱۹
بررسی تشابهات فرهنگی ادبی ایران با سایر فرهنگ‌های باستانی.....	۱۲۰
بررسی گویش‌های مختلف فرهنگی ایران.....	۱۲۳
نمونه سئوالات فصل چهار.....	۱۲۵
 فصل پنجم: کاربرد موسیقی سنتی در گردشگری فرهنگی.....	۱۲۷
نقش و کاربرد موسیقی در فرهنگ محلی.....	۱۳۱
تاریخچه موسیقی سنتی ایران.....	۱۳۱
دستگاه‌ها و نواهای موسیقی بومی و سنتی.....	۱۳۴
معرفی انواع ادوات موسیقی.....	۱۳۵
سازمان‌های متداول در موسیقی ایران.....	۱۳۷
بررسی موسیقی بومی - محلی و عشایری.....	۱۳۹
بررسی دستگاه‌های هفت‌گانه موسیقی سنتی ایران.....	۱۴۴
نمونه سئوالات فصل پنج.....	۱۴۶

فصل ششم: بررسی جشن‌ها و قدمت آنها.....	۱۴۹
انواع جشن‌های ملی - محلی ایران.....	۱۵۳
انواع جشن‌ها از نگاه مردم.....	۱۵۴
ویژگی‌های جشن‌ها و مراسم‌های ایرانی.....	۱۵۴
بررسی انواع جشن‌های ملی و محلی ایران.....	۱۵۵
جشن‌های ملی (رسمی).....	۱۶۰
چگونگی پیدایش جشن‌ها از نگاه اسطوره و علم.....	۱۶۹
رویدادهای فرهنگی در صنعت گردشگری.....	۱۷۱
انواع رویدادها.....	۱۷۳
مراحل برنامه‌ریزی و اجرای رویدادها.....	۱۷۴
بکارگیری جشن‌های بومی در جذب گردشگران فرهنگی.....	۱۷۴
مدیریت رویدادهای فرهنگی در برگزاری جشن‌ها.....	۱۷۶
استفاده از رویدادهای فرهنگی در توزیع درآمدها.....	۱۷۷
نمونه سئوالات فصل شش.....	۱۷۸
فصل هفتم: بررسی رابطه فرهنگ و بازی‌های محلی.....	۱۸۱
تاریخچه و اهداف بازی.....	۱۸۵
انواع بازی‌های بومی - محلی در ایران.....	۱۸۶
بازی‌های محلی - بومی و نقش‌پذیری اجتماعی افراد.....	۱۸۷
نقش بازی در جامعه‌پذیری.....	۱۸۷
معرفی انواع بازی‌های بومی و محلی در ایران.....	۱۸۸
بازی‌های محلی در فرهنگ عشایری.....	۱۹۳
استفاده از بازی‌های محلی در فرهنگ‌سازی گردشگری.....	۱۹۷
چالش‌های بازی‌های بومی - محلی.....	۱۹۷
به کارگیری انواع بازی‌های بومی و محلی در جذب گردشگران فرهنگی.....	۱۹۸
روش‌های رونق بازی‌های بومی - محلی.....	۱۹۹
تجزیه و تحلیل بازی‌های محلی در فرهنگ عشایری.....	۲۰۰
بکارگیری انواع بازی‌های بومی و محلی در جذب گردشگران فرهنگی.....	۲۰۱
نمونه سئوالات فصل هفت.....	۲۰۱

فصل هشتم: بررسی رابطه فرهنگ و صنایع دستی ایران	۲۰۵
تعاریف و تاریخچه صنایع دستی ایران	۲۰۹
تعاریف و تاریخچه صنایع دستی در ایران	۲۱۰
معرفی صنایع دستی مناطق مختلف ایران	۲۱۶
معماری سنتی ایران	۲۱۶
زیراندازها و بافته‌های داری و غیرداری ایران	۲۱۶
نساجی سنتی ایران	۲۱۹
رنگ‌آمیزی پارچه (چاپ‌های سنتی پارچه) در ایران	۲۲۳
هنرها و صنایع دستی مرتبط با چوب	۲۲۴
هنرهای مرتبط با فلز	۲۲۶
هنرهای مرتبط با سفال و سرامیک	۲۳۰
هنرهای مرتبط با شیشه	۲۳۳
هنرهای مرتبط با طراحی سنتی و نگارگری (نقاشی)	۲۳۴
صنایع دستی استان‌های کشور	۲۳۸
به کارگیری صنایع دستی در جذب گردشگر	۲۳۹
استفاده از صنایع دستی در توزیع درآمدها	۲۴۲
کاربرد صنایع دستی در ایجاد مشاغل خانگی	۲۴۳
کاربرد صنایع دستی در اشاعه فرهنگ کشور	۲۴۵
نمونه سئوال‌ات فصل هشت	۲۴۶
 فصل نهم: رابطه فرهنگ و غذاهای بومی و محلی	 ۲۴۹
انواع غذاهای محلی ایران	۲۵۳
برخی غذاهای محلی خراسان	۲۵۴
دیگچه مشهدی	۲۵۴
شله مشهدی	۲۵۴
شیشلیک	۲۵۵
برخی غذاهای استان کرمان	۲۵۵
آبگوشت بادمجان و کشک	۲۵۵
آبگوشت زیره	۲۵۵

۲۵۵.....	خورش آلوچه.....
۲۵۵.....	زیره پلو.....
۲۵۶.....	برخی غذاهای استان زنجان.....
۲۵۶.....	خورش آلوچه با مرغ.....
۲۵۶.....	پیازو زنجان.....
۲۵۶.....	بوغدا آشی (آش گندم).....
۲۵۶.....	آش ترش.....
۲۵۶.....	برخی غذاهای استان گلستان.....
۲۵۶.....	خورش ساک.....
۲۵۶.....	بولامه.....
۲۵۷.....	پلو چکدرمه.....
۲۵۷.....	برخی غذاهای استان قزوین.....
۲۵۷.....	قیمه نثار.....
۲۵۷.....	کوکو شیرین.....
۲۵۷.....	مرصع پلو.....
۲۵۸.....	دیماج قزوین.....
۲۵۸.....	برخی غذاهای استان اردبیل.....
۲۵۸.....	آش میوه.....
۲۵۸.....	آش رشته اردبیل (اریشت آشی).....
۲۵۸.....	آش دوغ اصل اردبیل.....
۲۵۹.....	پیچاق قیمه اردبیل.....
۲۵۹.....	چیفیرتمای مرغ.....
۲۵۹.....	برخی غذاهای استان ایلام.....
۲۵۹.....	کیه ایلامی.....
۲۵۹.....	کوفته سیرابی شیردان.....
۲۵۹.....	گوجه پونه.....
۲۵۹.....	استان همدان.....
۲۵۹.....	کله جوش.....
۲۶۰.....	آبگوشت قورمه سبزی همدان.....

- ۲۶۰..... سرداشی همدان
- ۲۶۰..... برخی غذاهای استان اصفهان
- ۲۶۰..... بریانی اصفهان
- ۲۶۰..... یخمه تُرُش
- ۲۶۰..... ماش و قمری
- ۲۶۰..... برخی غذاهای استان کرمانشاه
- ۲۶۰..... کوفته کرمانشاهی
- ۲۶۱..... کوفته ریزه کرمانشاه
- ۲۶۱..... دنده کباب سنتی کرمانشاه
- ۲۶۱..... آش عباسعلی
- ۲۶۱..... برخی غذاهای استان سیستان و بلوچستان
- ۲۶۱..... کشک زرد زابلی (کشک سیستانی)
- ۲۶۱..... اوجیزک
- ۲۶۲..... آبگوشت سیستانی (زابلی) با ادویه مخصوص
- ۲۶۲..... دوغ پای زاهدان
- ۲۶۲..... برخی غذاهای استان گیلان
- ۲۶۲..... باقالا قاتق گیلانی
- ۲۶۲..... میرزا قاسمی
- ۲۶۲..... ترشه تره گیلانی
- ۲۶۲..... سیر قلیه گیلانی (سیرواویج)
- ۲۶۳..... خورش آلو مسمای گیلانی
- ۲۶۳..... اناربیج
- ۲۶۳..... شش انداز بادنجان
- ۲۶۳..... کوکو مرغ گیلانی (چخترمه بادکوبه) + سس مخصوص
- ۲۶۳..... خوراک واویشکا (روسی)
- ۲۶۳..... کال کباب
- ۲۶۴..... برخی غذاهای استان سمنان
- ۲۶۴..... سبزی پلوی دامغانی
- ۲۶۴..... ته چین شه میرزادی

آغاز سخن

سفر و گردشگری ماهیتی فرهنگی- اجتماعی دارد. در بین گونه‌های مختلف گردشگری، گردشگری فرهنگی که با شناخت فرهنگ، هنر، موسیقی، آداب، سنن، غذاها، صنایع دستی، معماری و ... مرتبط است از جذابیت خاصی برای بیش از یک سوم گردشگران برخوردار است. ایران به واسطه داشتن پیشینه کهن، فرهنگ غنی درون‌زا، مردمی صبور، سابقه مهمان‌پذیری زیبا (بهشت گردشگران)، ادیان و مذاهب مختلف، معماری دقیق و صاحب سبک، موسیقی ناب، غذاهای خوشمزه و متنوع، صنایع دستی بومی یکی از جذاب‌ترین و متنوع‌ترین مقاصد گردشگری فرهنگی دنیاست.

تربیت راهنمایان علاقه‌مند، ماهر، باتجربه، آداب‌دان، اهل مطالعه برای این منظور مهم و در عین حال سخت است چون فرهنگ موضوعی بسیط و پیچیده است که قدم زدن در آن به مطالعه زیاد، سخت‌کوشی و سعه صدر نیاز دارد. نکته دیگر این است که گردشگران فرهنگی گونه‌ای از گردشگران‌اند که نگاهی تیزبین و نکته‌سنج دارند. آنها قبل از دیدن مقصد، در مورد جاذبه‌های مقصد می‌خوانند، می‌پرسند و با چشمان بازتر سفر می‌کنند. جلب رضایت آنها سخت‌تر است.

این کتاب مطابق استاندارد راهنمای گردشگری فرهنگی با کدهای روی جلد گردآمده است. باشد که با خواندن این نوشتار بدانیم که نیاکان‌مان با کدام فرهنگ، آداب و باورهایی می‌زیستند و ایران را بهشت گردشگران نمودند. انتظار است تازه وارد شوندگان در گردشگری، بدانند که سفر و مهمان‌پذیری صرفاً یک شغل بی‌روح اقتصادی با آدای آداب معاشرت نیست بلکه یک مسئولیت انسانی و یک وظیفه همگانی در دنیای رقابتی است که در فرهنگ ایرانیان به افتخاری عمومی و فرهنگ ممیزه تبدیل شده است.

راهنمایان سعی کنند ضمن مطالعه و سفر بیشتر در راستای تعالی فردی و رفتار هوشمندانه گام بردارند. در گردشگری فرهنگی مطالعات کتابخانه‌ای، میدانی، شفاهی و تجربی حرف اول را می‌زند. گردشگران فرهنگی با مسافرانی اهل مطالعه، باسواد و با انگیزه‌اند که قبل از ورود به مقاصد فرهنگی در زمینه جاذبه‌های مقصد مطالعه می‌کنند و روبرو هستند. از این رو؛

راهنما نیز باید ضمن مطالعه جدی، با اساتید هر موضوع ارتباط صمیمانه داشته باشد تا در زمان مقتضی از آنها راهنمایی بگیرند یا حتی از آنها بخواهند که برای گردشگران شان سخن بگویند، تفسیر کنند. برای گردشگران فرهنگی؛ دیدن بافت فرش، جاجیم، طبخ غذای سنتی، خواندن آواز سنتی و ... ارزشمند است.

گردآوری مطالب مطالعاتی- کاربردی برای فراگیران دوره راهنمای فرهنگی سخت است. بسیار خوشبخت خواهم شده که شما نیز نمونه‌هایی از سنن، آداب، فیلم‌ها و عکس‌های کاربردی خود را به ادرس ایمیل زیر ارسال فرمایید تا به نام خودتان در چاپ‌های بعدی (به شرط حیات) ارائه گردد. اگر راهنمای فرهنگی هستید رزومه‌ای کوتاه، جذاب و زیبا، به همراه تجربیات شیرین و تلخ و عکس‌هایی از توره‌ای‌تان ارسال کنید تا در چاپ‌های بعدی مورد استفاده قرار گیرد. در صورت ارسال هر مطلبی، نام نام خانوادگی، شغل، شهر محل سکونت، ادرس ایمیل و در صورت امکان تلفن خود را نیز ارسال نمایید. اگر اثر متعلق به ماخذ دیگری بود برای حفظ حرمت صاحب اثر و دستورالعمل‌های تالیف، ذکر ماخذ الزامی است. امید است خوانندگان محترم با ارسال نکات مورد نظرشان به ادرس karimzadealireza@gmail.com مولف و همکاران خود را خوشه‌چین خرمن دافایی خود قرار دهند. مسلم است که نقطه نظرهای همکاران گرامی ریزبینانه در ویرایش‌های بعد مدنظر خواهد بود.

در اینجا شایسته است از خانم قنبری مدیر محترم انتشارات مهکامه که زحمت صفحه‌آرایی، چاپ و نشر این اثر را بر عهده گرفتند تقدیر نمایم.

علیرضا کریم زاده تابستان ۱۳۹۹- مشهد